

OZE: Najväčšou neznámou ostáva, ako zareaguje dopyt

Author: SF / Juraj Pokorný | Published: 18.05.2009

Dostatok slnečnej energie sa stal prozaickým dôvodom, prečo padla voľba práve na Tesárske Mlyňany. Napriek odporu ochrancov krajiny a niektorých jej obyvateľov sa začína postupne dariť aj veterným parkom (napríklad v Cerovej, na Myjave alebo v Skalitom). K podpore využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE) šetrných voči peňaženke i životnému prostrediu sa napokon hlási aj štát, ktorý chce zvyšovaním ich podielu na výrobe elektriny a tepla vytvoriť primerané doplnkové zdroje na krytie domáceho dopytu. OZE sa prosto - či si to už niekto praje alebo nie - dostávajú na program dňa. Ten, koho táto tematika z odborných alebo čisto praktických pohľadov oslovuje, preto na diskusnom stretnutí internetového časopisu Stavebné fórum.sk, ktoré sa pod názvom [Šetrné zdroje energie a možnosti úspor](#) uskutočnilo 14. mája 2009 v bratislavskom Art Hoteli William, nemohol chýbať.

Veľa byrokracie, málo podpory

Tým, ktorí sa chcú stať úspešnými žiadateľmi o dotáciu, priblížila systém podpory enviromentálnych riešení Zuzana Chudáčková (bnt - Sovova Chudáčková & Partner, s.r.o.). Ako spresnila, o jednorazové dotácie na kotol na biomasu alebo na slnečné kolektory pre rodinné či bytové domy môže dnes požiadať vlastník či spoluvlastník rodinného domu, spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov alebo ich správca. Podpora sa realizuje najmä cez SIEA (8 miliónov eur pre domácnosti: 100 € / m² slnečné kolektory, 25 % z ceny kotla na biomasu). Ako podotkla, jej zdrojom nie je štátny rozpočet, ale štrukturálne fondy EÚ, z ktorých sa prostriedky v súlade s Operačným programom Konkurencieschopnosť a hospodársky rast rozdeľujú.

Podľa Pavla Starinského (SIEA - Slovenská inovačná a energetická agentúra) na Slovensku chýba nielen národný program energetického výskumu, ale aj väčšia vôľa zo strany vlády venovať sa OZE. Stav ilustroval množstvom papierovania ohľadom štrukturálnych fondov: „Keď je program riadený z Bruselu, byrokracie je trikrát menej, ako keď do toho vstúpi slovenský medzičlánok.“ Kritike sa však nevyhla ani jeho agentúra - hlas z pléna hovoril o troch schválených projektoch z 300 predložených: „My sme len administrátori, ktorí majú zhora presne stanovené, čo áno a čo nie. Požadujeme napríklad list vlastníctva so súpisným číslom, faktúru za kotol na biomasu, protokol o spustení do prevádzky, potvrdenie sociálnej poisťovne a daňového úradu o žiadnych nedoplatkoch. Pokiaľ žiadateľ o dotáciu tieto dokumenty nemá, vraciam ho späť. Za malé formálne chyby mu to však určite neurobíme,“ obhajoval Starinský kompetenciu SIEA.

Vietor populárnejší v Rakúsku

Až 200 kwh ročne možno ušetriť s obehovým čerpadlom, ktoré cirkuluje teplotné médium v systémoch vykurovania, chladenia a klimatizácie. Aspoň tak to tvrdí Luboš Kulíšek - zástupca firmy Grundfos špecializovanej na výrobu týchto zariadení, s ktorými možno podľa neho dosiahnuť jednu z najväčších úspor elektrickej energie. Nákupnú cenu prirovnal iba k špičke ľadovca, pod ktorou sa ukrýva to, čo sa jeho majiteľovi niekoľkonásobne vráti. Ako zdôraznil, považovať rastlinu za „prírodnú“ a čerpadlo za „neprírodné“ nie je adekvátne, pretože potrebujeme pracovať spolu s prírodou a technológiami.

Jan Rousek (SIEA) utížil na konci prezentácie o projektoch znižovania energetickej náročnosti v rámci európskeho programu Odyssee logickú otázku: Prečo je žiaduce, aby spotreba elektriny v slovenských domácnostiach rástla? Odpoveďou viacerých prekvapil: Pretože v životnej úrovni - napríklad vo vybavení spotrebičmi, ktoré šetria prácu - zaostávame za Rakúskom či Nemeckom, s ktorými sa porovnávame.

Na negativistické zafarbenie prívlastku „nepredikovateľné“ OZE, ktorý evokuje niečo nepredvídateľné, poukázal Karol Galek z firmy GENERM. Stratégia vyššieho rozvoja OZE v SR definuje bariéry: pri slnečnej energii to majú byť vysoké investičné náklady a nízka účinnosť premeny na energiu elektrickú, pri veternej (2-percentný derivát slnečnej energie) nedostatočná znalosť a silná závislosť od klimatických podmienok, nepriaznivý vplyv na stabilitu elektrizačnej sústavy, obmedzenia v chránených územiach a problémy vnímania vizuálnej zmeny prostredia. Galek však poukázal na neopodstatnenosť týchto tvrdení, ktoré podporujú teóriu o nevyhodnosti OZE. Energia z vetra sa podľa neho neteší všade rovnakej obľube. V Rakúsku populárna a vítaná, na Slovensku má k nej ministerstvo zatiaľ odmietavý postoj.

Terčom kritiky štát aj banky

Najvydarenejšou verziou diskusie je, keď sa formálne rozhranie medzi otázkami a odpoveďami stiera a podujatie získa spád postavený na zainteresovanom dialógu, chvíľami až polemike, bez predstieranej ohľaduplnosti voči predrečníkovi. Napríklad zástupca občianskeho združenia Za Matku Zem Pavol Široký zasial do Kuliškovej apoteózy čerpadla zrno pochybnosti so zašifrovanou odpoveďou: „Koľko moderné čerpadlo ušetrí energie, vieme. Ale koľko energie sa použije na jeho výrobný cyklus a aká je teda jeho návratnosť...“

Vladimír Kočvara z firmy ADONIS CONSULT potvrdil, že na Ministerstve životného prostredia SR je podaných viac ako 70 projektov veterných parkov, pričom väčšina z nich má byť v Podunajskej nížine. Ako uviedol, klienti sa najviac sťažujú na dĺžku investičného procesu, ktorého súčasťou je napríklad monitoring vtáctva či hluková štúdia. Medzirezortná komisia preto pripravuje metodiku, ktorá rozdelí Slovensko na územia vhodné, podmienčne vhodné a nevhodné na výstavbu veterných parkov.

Zatiaľ čo Galek označil Česko za „tigra v oblasti fotovoltaiiky“, idylickú predstavu, ktorá o celkovej pozícii OZE v povedomí českej verejnosti u nás panuje, mierne poopravil Michal Šourek z MSG Holding. Ako pripomenul, hoci médiá tvrdili, že po spustení programu Zelená úsporám úrady zasypali tisícky dotazov, nakoniec boli podané iba dve žiadosti. Karol Machánek z firmy Architech group, ktorá už priviedla niekoľko klientov k drevostavbám a k tepelným čerpadlám, však postoj štátu voči podpore OZE označil za spiatocnícky. Ani banky neostali ušetrené. „Nie je to preto, že by sme nechceli. Situácia na trhu nie je takýmto projektom naklonená. Ak bude garantovaný výkup energie, určite do toho pôjdeme,“ reagoval Ľuboš Pavlík z ČSOB Leasing na kritiku nepochopenia projektov OZE zo strany bánk.

Potlačiť generačný egoizmus

Aké sú teda konkrétne závery a výzvy, ktoré z diskusného stretnutia [Šetrné zdroje energie a možnosti úspor](#) vzišli? Okrem toho, že poukázalo na nevyhnutnosť celoštátnej integrácie a inštitucionalizácie individuálnych, väčšinou roztrieštených snáh zástancov OZE, opätovne deklarovalo vôľu nášho internetového média nestáť bokom od aktuálnych trendov, ktorých urýchlenie vyprovokovala paradoxne kríza. A nezvratným náznakom toho, že využívanie OZE nie je iba módnym politickým či žurnalistickým hitom, môže byť hoci úvodná správa o projekte prvého solárneho parku u nás.

To, čo ostalo takpovediac „visieť vo vzduchu“ ako nedopovedané, je otázka, ako na zmenu vládneho kurzu ohľadom OZE zareaguje dopyt. Slovenský spotrebiteľ je totiž známy svojou konzervatívnosťou a nedôverčivosťou voči všetkému novému a pokiaľ nemá pred sebou garantovanú vidinu skorého profitu, resp. návratnosti vloženéj investície, o ponuke ani nediskutuje (opačným svedectvom je prenikavý ohlas na tzv. šrotovné). A informačné kampane - či už vedené zo štátnych alebo súkromných miest - nebývajú vždy korunované dosiahnutím cieľa, ktorý si vytýčia. Zmena v myslení a v postojoch by sa teda mala odvíjať od potlačenia generačného egoizmu, uvažovania iba v obmedzenom životnom horizonte rodičov, detí a vnukov, ktorý je na Slovensku oddávna silno zakorenený.

Grafy - zdroj SIEA a GENERM:

Graf č. 1 - Technický potenciál OZE

Graf č. 2 - Dlhodobé ciele OZE (Stratégia energetickej bezpečnosti SR)

Graf č. 3 - Investície do roku 2030: na výrobu elektriny cca 15 mld. eur, z toho OZE 44 %, jadrové zdroje 36 %, tepelné zdroje 15 % a PVE 5 %.

Graf č. 4 - Súhrnný inštalovaný výkon veterných elektrární v EÚ (EWEA, 02/2009)

18.05.2009 09:28, SF / Juraj Pokorný